

Magda Lipiec - język polski

Lekcja poświęcona skutkom II wojny światowej: inteligencja.	Czas: 45 min	Poziom nauczania: klasy 7 - 8
--	---------------------	--------------------------------------

Podstawa programowa:

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich.

Uczennica(eń): 9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji; 10) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze; 11) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczennica(eń): 1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego.

Powiązania z wcześniejszą wiedzą i umiejętnościami: znajomość treści „Kamieni na szaniec” Aleksandra Kamińskiego.

Cele lekcje w języku nauczycielki(ła): 1. opis wyglądu głównych bohaterów lektury, 2. charakterystyka bohatera zbiorowego - polskiej inteligencji, 3. uświadomienie wagi wykształcenia oraz strat poniesionych przez inteligencję w trakcie II wojny światowej.

Temat = cel lekcji w języku uczennicy(nia) [nauczyciel(ka) podaje go na początku lekcji i wraca do niego w jej trakcie]: Scharakteryzuję bohatera zbiorowego „Kamieni na szaniec” Aleksandra Kamińskiego.

Kryteria sukcesu w języku uczennicy(nia): wymienię min. 3 cechy wspólne dla bohatera zbiorowego i poprę je przykładami z książki lub biografii.

Metoda: „wyskakujące notatki” - opisane na:

<https://www.studentsofhistory.com/blog/ww2-activities>

Patrz przykładowe fotografie załączone do konspektu.

Przebieg lekcji (rozpisany na 18-osobową klasę):

Wprowadzenie: Nauczyciel(ka) [dalej N] losowo dzieli uczennice i uczniów [dalej U] na 3-osobowe grupy. Mogą one pracować nad jedną dużą „wyskakującą notatką” (np. na kartce A3) lub trzema mniejszymi - w zeszytach.

1. Przygotowanie papierowych sylwetek (w celu usprawnienia lekcji mogą one zostać przygotowane w domu): U wycinają z papieru dziewięć sylwetek - sześć męskich, trzy kobiece. Korzystając z informacji z 1. rozdziału „Kamieni na szaniec” Aleksandra Kamińskiego nanoszą na trzy z nich charakterystyczne cechy wyglądu: Aleksandra Zawadzkiego, Jana Bytnara, Aleksego Dawidowskiego. Pozostałe powinny zostać wystylizowane na rodziców chłopców - N może przygotować gotowe sylwetki do wycięcia lub U narysować je, korzystając ze zdjęć w internecie.

2. Zebranie informacji potrzebnych do przygotowania „wyskakującej notatki”: grupy otrzymują pociętą rozsypankę z informacjami na temat bohaterów książki oraz ich rodziców - łączą je ze sobą - bazując na znajomości treści utworu - według schematu:

imię i nazwisko → wykształcenie → wykonywany zawód.

N wędruje między grupami i sprawdza poprawność wykonania zadania.

Na tym etapie nie otrzymują ostatniego elementu z datą śmierci.

Patrz: załącznik nr 1.

3. Stworzenie „wyskakującej notatki”: U nakleją przygotowane sylwetki na kartce A3 bądź dwóch kartkach zeszytu A4 mogą na nich zostać zarysowane kontury Polski. U ich podstawy, w notatce, umieszczają **skróconą** informację o wykształceniu i wykonywanym zawodzie.

4. Zebranie informacji na temat bohatera zbiorowego - polskiej inteligencji: U wyszukują cechy wspólne dziewięciu postaci, biorąc pod uwagę ich wykształcenie oraz postawę społeczną (działalność na rzecz społeczeństwa obywatelskiego), zapisują w zeszytach, a następnie dzielą się nimi na forum klasy.

5. Oszacowanie strat wśród wykształconych bohaterów i bohaterek „Kamieni na szaniec” w trakcie II wojny światowej: U otrzymują ostatni element rozsypanki z datą i okolicznościami śmierci i - bazując na znajomości treści utworu oraz wypowiedziach N - dopasowują je do postaci. Następnie zasłaniają sylwetki osób, które zginęły, i widzą wynik, czyli śmierć 10 osób na 12 (78 proc.).

6. Podsumowanie: N podaje, że po zaborach wykształcenie średnie miało 4 proc. ludzi, a wyższe - poniżej procenta. Podczas II wojny zginęło ok. 30 proc. wykształconych ludzi, w tym: 30 proc. pracowników naukowych, 20 proc. nauczycielek(i) i osób ze środowisk twórczych, 21,5 proc. sędziów i prokuratorów, 57 proc. adwokatów, 39 proc. lekarzy.

Na koniec N prosi U, aby zastanowili się, jak niewyobrażalnie trudne było odbudowanie zrujnowanego kraju bez inżynierów i naukowców, szkolnictwa - bez nauczycieli, sądownictwa - bez prawników i jak musieli radzić sobie po wojnie ludzie pozbawieni pomocy lekarzy i pielęgniarek.

6*. Wydluzona wersja lekcji - prezentacja jednego lub pary U na temat *Intelligenzaktion* oraz eksterminacji inteligencji przez Sowieców na przykładzie Katynia, aczkolwiek wiedzę tę U powinni wynieść z lekcji historii.

Bibliografia:

1. Marcin Zaremba „Wielka trwoga: Polska 1944 - 1947: ludowa reakcja na kryzys”, Kraków - Warszawa: Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, 2012
2. Klemens Trzebiatowski „Problem powszechności nauczania w Polsce w latach 1918 -1931” w: „Rozprawy z dziejów oświaty” 1969, nr 12
3. Wanda Garbowska „Szkolnictwo powszechne w Polsce w latach 1932 - 1939”, Wrocław 1976